

177

U S T A W A

z dnia 7 kwietnia 1949 r.

o likwidacji analfabetyzmu.

R o z d z i a ł I.
Przepisy ogólne.

Art. 1. W celu likwidacji analfabetyzmu, będącego spuścizną rządów burżuazji i obszarnictwa oraz zaporą na drodze Polski Ludowej do pełnego rozwoju gospodarczego i kulturalnego Narodu, wprowadza się społeczny obowiązek bezpłatnej nauki dla analfabetów i półanalfabetów.

Art. 2. Za analfabetów w rozumieniu niniejszej ustawy uważa się osoby, nie umiejące czytać i pisać, za półanalfabetów — osoby, posiadające umiejętność czytania, lecz nie umiejące pisać.

Art. 3. Obowiązek, określony w art. 1, rozciąga się na wszystkich analfabetów i półanalfabetów w wieku od 14 do 50 roku życia.

Art. 4. Ustanawia się powszechny obowiązek pełnienia społecznej służby walki z analfabetyzmem.

R o z d z i a ł 2.

Organizacja walki z analfabetyzmem.

Art. 5. Do kierowania całokształtem prac w zakresie zwalczania analfabetyzmu powołuje się Pełnomocnika Rządu do walki z analfabetyzmem.

Art. 6. Prezes Rady Ministrów na podstawie uchwały Rady Ministrów mianuje i odwołuje Pełnomocnika Rządu.

Art. 7. Do zakresu działania Pełnomocnika Rządu należy w szczególności:

- 1) kierowanie i koordynowanie działalności władz państwowych i samorządowych oraz organizacji społecznych w zakresie walki z analfabetyzmem;
- 2) ustalanie w porozumieniu z Ministrem Oświaty programów nauczania, czasu trwania nauki oraz zasad organizowania kursów i zespołów dla analfabetów i półanalfabetów;
- 3) organizowanie społecznej służby walki z analfabetyzmem;
- 4) zarządzanie rejestracji analfabetów i półanalfabetów oraz nadzór nad jej przeprowadzaniem;
- 5) mianowanie i odwoływanie wojewódzkich pełnomocników oraz sprawowanie nadzoru nad ich działalnością.

Art. 8. Pełnomocnikowi Rządu oraz podległym mu wojewódzkim i powiatowym pełnomocnikom może na określony czas przekazać Minister Oświaty niektóre uprawnienia władz szkolnych, a Minister Administracji Publicznej za zgodą Rady Państwa — niektóre uprawnienia władz administracji ogólnej w zakresie nadzoru nad wydatkami związków samorządu terytorialnego na cele oświatowe i opieki społecznej.

Art. 9. Do zakresu działania wojewódzkiego pełnomocnika do walki z analfabetyzmem należy:

- 1) kierowanie i koordynowanie na obszarze województwa działalności władz państwowych i samorządowych oraz organizacji społecznych w zakresie walki z analfabetyzmem;
- 2) pełnienie czynności zleconych przez Ministra Oświaty i Ministra Administracji Publicznej (art. 8) oraz czynności zleconych przez Pełnomocnika Rządu;
- 3) mianowanie i odwoływanie powiatowych pełnomocników oraz sprawowanie nadzoru nad ich działalnością.

Art. 10. Do zakresu działania powiatowego pełnomocnika do walki z analfabetyzmem należy:

- 1) kierowanie i koordynowanie na terenie powiatu działalności władz państwowych i samorządowych oraz organizacji społecznych w zakresie walki z analfabetyzmem;
- 2) pełnienie czynności, zleconych przez Ministra Oświaty i Ministra Administracji Publicznej (art. 8), jak również czynności zleconych przez Pełnomocnika Rządu oraz właściwego wojewódzkiego pełnomocnika;
- 3) kierowanie pracami gminnych komisji społecznych i ich nadzorowanie.

Art. 11. Budżet Pełnomocnika Rządu stanowi część budżetu Ministerstwa Oświaty.

Art. 12. Tworzy się następujące społeczne organy walki z analfabetyzmem:

- 1) Główną Komisję Społeczną do walki z analfabetyzmem, działającą przy Pełnomocniku Rządu;
- 2) wojewódzkie komisje społeczne, działające przy wojewódzkich pełnomocnikach;
- 3) powiatowe komisje społeczne, działające przy powiatowych pełnomocnikach;

4) gminne komisje społeczne, działające przy zarządach gmin.

Art. 13. 1. Tryb powoływania i skład społecznych organów, przewidzianych w art. 12, oraz ich zakres i sposób działania określi Pełnomocnik Rządu w porozumieniu z Ministrem Oświaty.

2. Do Głównej Komisji Społecznej do walki z analfabetyzmem wchodzi przedstawiciel Rady Państwa, a do wojewódzkich, powiatowych i gminnych komisji społecznych delegują po jednym przedstawicielu prezydya właściwych rad narodowych.

Art. 14. 1. Pełnomocnik Rządu może wprowadzić na całym obszarze lub w niektórych okręgach Państwa obowiązek pełnienia społecznej służby walki z analfabetyzmem.

2. Społeczna służba walki z analfabetyzmem polega na obowiązku spełniania zleconych czynności w zakresie: rejestracji i nauczania analfabetów i półanalfabetów oraz organizowania opieki społecznej, niezbędnej w związku z pobieraniem przez nich nauki.

Art. 15. Do pełnienia społecznej służby walki z analfabetyzmem powołuje Pełnomocnik Rządu albo na jego zlecenie wojewódzki lub powiatowy pełnomocnik do walki z analfabetyzmem.

Art. 16. 1. Do pełnienia społecznej służby walki z analfabetyzmem może być powołana każda osoba, która posiada dostateczne kwalifikacje do pełnienia czynności, określonych w art. 14 ust. 2. Kwalifikacje te określi Pełnomocnik Rządu.

2. Powołanie może nastąpić bez zgody osoby powołanej tylko:

- 1) w miejscowości jej zamieszkania lub zatrudnienia;
- 2) na okres nie dłuższy niż sześć miesięcy;
- 3) w wymiarze nie przekraczającym dwanaście godzin tygodniowo.

3. Za pełnienie społecznej służby walki z analfabetyzmem pobierają osoby powołane do tej służby wynagrodzenie według zasad i na warunkach, które określi Pełnomocnik Rządu w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

R o z d z i a ł 3.

Rejestracja i nauczanie.

Art. 17. Osoby, podlegające obowiązkowi nauki (art. 3), powinny zgłosić się do rejestracji w terminie i miejscu, oznaczonym w zarządzeniu powiatowego pełnomocnika do walki z analfabetyzmem.

Art. 18. Od obowiązku rejestracji zwolnieni są analfabeci i półanalfabeci:

- 1) odbywający służbę wojskową;

- 2) niezdolni do pobierania nauki wskutek upośledzenia umysłowego;

- 3) niezdolni do pobierania nauki na kursach wskutek ułomności fizycznej.

Art. 19. Rejestrację analfabetów i półanalfabetów przeprowadzają gminne komisje społeczne w trybie, który określi Pełnomocnik Rządu.

Art. 20. Powiatowy pełnomocnik może zarządzić sprawdzenie umiejętności czytania i pisania osób, co do których zachodzi uzasadnione przypuszczenie, że uchyliły się od obowiązku rejestracji. Czynność ta w stosunku do tej samej osoby nie może być powtarzana.

Art. 21. 1. Nauczanie analfabetów i półanalfabetów odbywa się:

- 1) na państwowych kursach, organizowanych i prowadzonych z polecenia Pełnomocnika Rządu do walki z analfabetyzmem przez kuratorów okręgów szkolnych na zasadach, ustalonych przez Pełnomocnika Rządu w porozumieniu z Ministrem Oświaty (art. 7 pkt 2));

- 2) na kursach i w zespołach, organizowanych i prowadzonych przez zakłady pracy oraz organizacje społeczne, a zatwierdzonych przez Pełnomocnika Rządu.

2. Nauczanie analfabetów i półanalfabetów, odbywających służbę wojskową, organizują władze wojskowe.

Art. 22. Nauczanie powinno być tak zorganizowane, aby nie stanowiło przeszkody w wykonywaniu zajęć zawodowych.

Art. 23. Koszty rejestracji analfabetów i półanalfabetów oraz koszty osobowe i rzeczowe nauczania na państwowych kursach ponosi Skarb Państwa w ramach budżetu Ministerstwa Oświaty.

Art. 24. Właściwe organy mogą dla celów rejestracji i nauczania korzystać bezpłatnie z lokali i urządzeń szkół wszelkich typów oraz lokali, przeznaczonych na cele oświatowe.

R o z d z i a ł 4.

Przepisy końcowe.

Art. 25. Wykonanie niniejszej ustawy porucza się Prezesowi Rady Ministrów oraz Ministrom: Oświaty, Administracji Publicznej i Skarbu.

Art. 26. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Rzeczypospolitej: *B. Bierut*

Prezes Rady Ministrów: *J. Cyrankiewicz*

Minister Oświaty: *St. Skrzyszewski*

Minister Administracji Publicznej: *Wł. Wolski*

Minister Skarbu: *K. Dąbrowski*